

ügy, mint az első, prím imitációban hozza a szoprán dallamát, ütemnyi eltéréssel.

A vezénylőmozdulatokra áttérve, előnyös az altor balkezes keresztbe vezényléssel hozni.

A két szólam összehozásában az „átfedésekre” kell nagyon ügyelni. (Azokra a helyekre, ahol a szopránban már indítás, az altban még zárás van.)

Feltétlenül ki kell kapcsolni a 3. sor végén az altot, mert egy ütem szünet múlva jön csak a negyedik sorral. Először nem intjük le a negyedik sort, csak az ismétléskor. Itt balkezes leintésekkel szüntetjük meg először a szopránt, utána az altot. A második versszakban az alt kikapcsolása nem fontos, hiszen a záró ütem avizálása ügyis biztosítja az ott levő negyed szünet betartását. A záró ütemben a koronás hangot jobb kézben a harmadik negyed ütőpontján tartjuk ki, de úgy, hogy nem állunk le, hanem indítjuk lassan a leintést jelző karikát kifelé, ügyelve arra, hogy pontosan akkorra fejezzük be, amikor a hang végét érezzük.

Bal kézzel szintén karikával inrünk le.

14. *Ettem szőlőt, most érik*

A dallam szövegileg négyesoros, és van hozzá egy kis toldalék („haj, rica...”) szöveggel. Zeneileg ütempárokkal és ütemnyi motívumokkal építkezik. Az ütempárokat változatosan alkalmazza. (Augmentációval kibővíve 3 ütemmé, 9., 10., 11. és 12., 13., 14. ütem, vagy a 2. ütemet ismételve, 3., 4., 7., 8. ütem.)

A második féldallamban nem ismételi, hanem szekvenciázik. A karakternek megfelelően ezt a dallamot kisméretű rugalmas 2/4-ben kell ütemezni. Csak az avizóknál kell jobban kimozdulni.

Az ellenszólam szintén másképpen alakul az 1., ill. 2. féldallamban. Míg az 1-nél egynegyednyi, a 2-nál ütemnyi eltérés van, a szoprán és az alt belépései között.

A két szólam közül jobb kézzel kell a szopránt, ballal az altot vinni. Menet közben a leintések bal kézzel történnek (a 9. ütem egyén altnál, a 18. ütem egyén szopránnál). A zárásban kell jobb kézzel kikapcsolni az egyedül maradt altszólamot.

15. *Elszaladt a kemma*

A A ||: B C :|| típusú dallam első két sora a szopránban van. A B sorokban feleződést látunk. A rövidített C sor hasonló az A sorok zárásához.

A B sor megismételt 2 ütemeit ütemekre tördelve adogatják a szólamok egymásnak. A záró formula visszakerül a szopránhoz.

Az ellenszólam a B és C sorok szövegét használja fel már az első féldallamban. („Haj de” szócskák betoldásával.) Kétütemnyi osztinátót hoz a „Lúd lába a tálba” szövegre, ami nem más, mint a szöveg ritmizálása egy hangon való recitálással egybekötve. A második rész indításához kétütemnyi szekvenciázással ér-

kezik, amihez a „Hej de jó lesz vacsorára” szöveget használja.

Vezénylésben jobb kézzel visszük ezt a szólamot, vigyázva arra, hogy az első részt záró osztinátó után megjelenő két ütemhez feltűnő avizót adjunk, mert ha ez nem történik meg, az altosok nem biztos, hogy abbahagyják az osztinátót.

Végig lehet az altot jobb, a szopránt bal kézzel vezényelni. Szopránnál az A sorok mellékhangsúlyát is adni kell. Amikor a B sorok kezdő ütemei jönnek, ügyesen kell adogatni a dallamot hol a szopránnak, hol az altnak. Kétkézes, karakterekben is más avizó jár a záró fordulathoz, ahol a szoprán dallama és az alt kontrapunktja ritmusban összejön és prímbe zár. Leintés seccó történik az ismétléskor, két kézzel, a záróhangon.

16. *Egy boszorka van* (tót dudások)

Gyermekdalknak megfelelően az építkezés két-ütemes motívumokból történik. Betűzve: a a / b b / c c / a a

Az ellenszólam (alt) tréffás, aszimmetrikusan lüktető osztinátót hoz, majd a dallam második felénél imitációban követi a szopránt, negyed eltéréssel. A codetta a mű kezdéséhez hasonlóan az osztinátóval indul, majd tartott: disszonancia után kitisztulva kvintbe zár.

A dinamikai utasítások betartása nagyon fontos ennél a codettánál. A dallam alá azért nincs külön utasítás írva a dinamikára, mert az magából a népdalból adódik.

Vezénylésben jobb kézzel visszük végig az altot, ballal a szopránt. Nagyon jól be kell állítani a kezdő osztinátó lüktetését, mikor belép a dallam szopránál, azt visszük bal kézzel.

Itt a gyors tempó miatt csak a fontosabb avizókat kell beadni. Nagyon fontos az alt „c” és utolsó „a” indítása, jobbkezes avizókkal. A szoprán belépésétől az alt záróhangjáig (ami egybeesik az osztinátó kezdő hangjával) nem kell ütemezni, hanem csak a negyedekkel „labdázni” jobb kézben.

Ezt a szólamonként eltérő helyeken jövő ütemvonalak indokolják. A codettában az alt osztinátóinak halkítását jobb kézben lehet megoldani az ütemrajzok méretének redukálásával. Az sfp „d”-t az altnál jobb kézzel fogjuk meg, majd ballal behozzuk a szoprán ugyancsak sfp „é”-jét. Nem ütjük ki, majd egyszerre indítjuk két kézzel a záró fordulatot. A kvintet jól ki-zengetjük, mielőtt leintjük.

Ucsebnij szlovar' szocsetajemosztyi szlov russz-kovo jazyka. – Pod red. P. N. Dzeniszova,

V. V. Morkovina

(Moszkva, „Russzkij jazyk”. 1978.)

A legtöbb hiba, melyet az orosz nyelvet tanulók elkövetnek, abból ered, hogy a tanulók nem ismerik az egyes lexikai egységeknek más szavakkal történő kapcsolódási képes-

ségét, illetve lehetőségét. Nehéz helyzetben volt az orosz nyelv-tanár, de még a tankönyvíró is: az orosz lexikográfia mind ez ideig nem rendelkezett egy ilyen igényes, az idegennyelv-oktatásban ennyire nélkülözhetetlen kapcsolódási szótárral.

A Puskin Intézet kitűnő munkatársai (N. K. Zelenova, E. M. Kocsnyeva, Z. Sz. Kuznyecova, T. N. Morozkina, I. G. Ol'sanskij, M. A. Szkopina, I. D. Uspenszkaja, G. V. Fokina és I. N. Simanszkaja) készítették ezt a szótárt, amelyben a szerzők a beszélt nyelvben leggyakrabban előforduló orosz szavak kapcsolódási képességeinek, ha nem is teljes, de szisztematikusan leírását adják.

A szótár olyanok számára íródott, akik az orosz nyelvet idegen nyelvként tanulják, illetve oktatják. Alapvető feladata: az orosz nyelvet tanulók beszédképességének fejlesztése, a nyelv-oktatók és a tankönyvírók munkájának megkönnyítése, hatékonyabbá és pontosabbá tétele. Mindez következik a kapcsolódási szótár oktatásmethodikai koncepciójából, amely eleve meghatározza e tanszék tartalmát és felépítését.

A szótár kb. 2500 szótári egységet tartalmaz. Az egységek feldolgozása a következőképpen történik: a) a címszó és annak néhány fontosabb nyelvtani alakja hangsúlyal ellátva, b) a címszó jelentésének, illetve jelentéseinek (jelentésárnyalatainak) értelmezése, kifejtése megfelelő sorrendben, c) a gyakran előforduló szabad szókapcsolatok gazdag példaanyaggal történő illusztrálása, d) végül ezt követik a beszédben ritkábban szereplő szókapcsolatok. A szócikkek a leggyakrabban előforduló főneveket, melléknéveket és igéket tartalmazták a főrendelt és az alárendelt szó pozíciójában.

A zárójelben feltüntetett nyelvtani adatok segítenek a tanulónak felismerni a szófajok legfőbb kategóriális jellemzőit, nyelvtani formájukat, amelyek meghatározóan befolyásolják viselkedésük specifikumát a beszédben.

A szócikk legfontosabb részét azoknak a szókapcsolatoknak a felsorolása alkotja, amelyek leginkább jellemzik az adott szó kapcsolódási képességét. Például, a főnevek kapcsán a szerzők felsorolják mindazokat a melléknéveket, melyek a leggyakrabban fordulnak elő a címszó kíséretében; igen gyakoriak a mellérendelő szókapcsolatok, a főnévi, az értelmezőjelzői és főnévi igeneves szerkezetek, a különböző viszonyzós igevonatok, a főnévi szerkezetek az alany és a névszói állítmány pozíciójában.

A szerzők részletesen feldolgozták az igékhez kapcsolódó közvetlen és közvetett objektuális viszonyokat kifejező vonzatokat, az igékhez kapcsolódó főnévi igeneves szerkezeteket és mellékmondatokat stb.

A szerzők a megadott szó tipikus használatát tükröző példaanyagot a legújabb értelmező szótárakon kívül a Puskin Intézet Oktatáslexikográfiai Osztálya által összegyűjtött karto-tékanyaga alapján állították össze.

Összegezőképpen megállapíthatjuk, hogy a szótár készítői sikeresen oldották meg a feladatukat. Megnyilvánul az a szavak kiválasztásában, a szócikkek tartalmi és formai feldolgozásában. A szótár minden bizonnyal hasznos segítőeszköze lesz mindazoknak, akik az orosz nyelvet az eddigieknél is eredményesebben és jobban akarják tanítani, illetve tanulni.

M. A. Korcsic-dr. Krékits József

TANÍTVÁNYAINKNAK AJÁNLOHATJUK!

Horváth István:

EGY GYÖNGYSZEM,
KÉT GYÖNGYSZEM

című kötetében magyarozdi népmeséket ajánl gyerekeknek-felnőtteknek. Magyarozd „a Maros vizétől délre, a Kis-Küküllőtől északra” található; ezt a vidéket: népművészetét, néprajzát egy nemrég megjelent szép könyv már ismertette (dr. Kós Károly-Szentimrei Judit-dr. Nagy Jenő: Kis-Küküllő vidéki népművészet, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1978. 317. old.). Az alföldi, dunántúli mesékhez szokott olvasó bizonyára értékelni fogja az ismeretlen, váratlan témájú, és az új elemekkel bővült, ismert meséket egyaránt. A módjával engedett dialektizálás nem zavarja a megértést, inkább a beleélést segíti.

Kedvcsináló lehet, ha a tanár az első szöveget, *A mesegyűjtő meséjét* elmondja az osz-

tálynak, szakkörnek, vagy ha részleteket olvas föl belőle, s azután ajánl is egy-két szöveget, hogy azokkal kezdjék a könyv olvasását. A Tartalom előtt levő *Szómagyarozat* használatára érdemes a gyerekek figyelmét fölhívni.

Ion Creangă Könyvkiadó, Bukarest, 1975. (Második, bővített kiadás.)

Nemes Nagy Ágnes:

AZ ARANYECSET

című meséje Keleten játszódik; keverednek benne a tündérmese és a novellamese szerkezeti elemei, stílárís jegyei. Világképére jellemző, hogy minden érték eléréseért, létrehozásáért erősen meg kell dolgozni, sőt: szenvedni; győz a jó itt is, értékek teremődnek, de ezekhez csak az önfeláldozáson, szereteten, s a belátáson keresztül visz az út. A történetnek több másodlagos jelentését is lehet tétélezni, ezek közül